

solbacken

– en trädgårdssaga

Den fuktiga doften av blommor och jord har sedan början av 1900- talet gett karaktär till handelsträdgården Solbacken i Hässelby. Men i juli 2008 slogs portarna till Solbacken igen för gott. Det här är berättelsen om denna verksamhets betydelse, uppgång och fall. **Artikelförfattare:** Ingrid Dyhlén-Täckman

Under 1950-talet stoltserade Hässelby med 100 handelsträdgårdar, vilket gjorde stadsdelen till den plats som hade flest handelsträdgårdar i Sverige. Solbacken var en av dessa och kom att bli den sista kvarvarande i Västerort.

Begreppet handelsträdgård brukar definieras som ett företag som yrkesmässigt bedriver odling och/eller försäljning av bär, frukter, köksväxter, plantskoleväxter och prydnadsväxter. Redan under mitten av 1800-talet omnämns begreppet handelsträdgård, men det var främst från år 1900 till 1950-talet som trädgårdarna hade sin storhetstid.

Vad rymmer sig bakom namnet Solbacken?

Sedan år 1905 har Solbacken legat inom kvarteret Ripbåret vid Riddersviksvägen och Sandviksvägen inom stadsdelen Hässelby villastad. Solbackens förste trädgårdsmästare var från Danmark och hette Jörgen Larsen. År 1917 tog familjen Würtz över och samma familj har sedan dess drivit

trädgårdsnäringen. Under alla dessa år har blomsterodlingar varit Solbackens kännetecken.

Den förste trädgårdsmästaren inom familjen var Sven Würtz, som fått sin trädgårdsmästarutbildning vid Rosendahls trädgårdsskola. När Solbacken firade sitt 100- års jubileum berättade Elsa Würtz, svärdotter till

Sven, om familjen och det dagliga arbetet i trädgården.

Elsa var gift med sonen Sten som var en mycket skicklig rosodlare. Brodern Bengt var mästare på begonior och därför fick en begoniesort namnet Solbacken. Det odlades också lökväxter som lades i trälådor för att sedan förvaras i speciella lökkällare. Anemoner och lövkojor var andra populära blommor som odlades.

Varorna transporterades sedan till Stockholm för försäljning. Till en början såldes blommorna vid Hötorget, men försäljningen flyttades 1933 till Klarahallen och slutligen 1962 till Årsta partihallar.

»Under 1950-talet stoltserade Hässelby med 100 handelsträdgårdar, vilket gjorde stadsdelen till den plats som hade flest i Sverige.«

Solbackens växthus från Sandviksvägen. Foto: Göran Fredriksson, 2008, SSM.

Pelargonieodlingen med 100 000 pelargoner i ett av växthusen. Stickingarna hämtas från Kenya och Kanarieöarna. Varje bord rymmer ca 400–500 plantor. Foto: Göran Fredriksson, 2008, SSM.

En inblick i växthusen

En solig majdag fick jag och Stockholms stadsmuseums fotograf Göran Fredriksson för sista gången kliva in i den imponerande handelsträdgård som ryms på en yta av 10 000 m². Vid den första anblicken möttes vi av en oändlig, färgsprakande blomsterprakt. Begonior och pelargoner i alla dess färger stod uppradade på blomsterborden.

Vi hade stämt träff med Bo Würtz, barnbarn till Sven och Dora Würtz. Bo hade mycket att berätta om Solbackens historia:

En gång fanns det 32 växthus, alla numrerade. Idag har vi blommor i 12 växthus. I trädgården arbetar 8 personer och i Årsta partihall 6 personer, men extrahjälp behövs ibland. Under 1970-talet hade vi 23 personer som arbetade hos oss inom verksamheten.

Bo Würtz i den imponerande begoniaodlingen. Foto: Göran Fredriksson, 2008, SSM.

1975 öppnade vi också vår butik med direktförsäljning till allmänheten. Under 1980-talet utvecklade vi tekniken i växthusen och sedan 1987 har vi därför ett datorstyrt värmesystem under borden som sköter hela klimatet i växthusen.

Fortfarande odlas här begonior i alla färger och sticklingarna hämtas direkt från Holland. Denna majdag finns det mellan 75 000–85 000 plantor av begonior på blomsterborden. Många tillhör den gamla sorten Gloire de Lorraine från Bos farfars tid.

Bo berättar vidare att begoniorna förr var en mycket vanlig julblomma innan odlingen av julstjärnor tog fart i slutet av 1960-talet. Han bekräftar också att det som har kännetecknat Solbacken under alla dessa år är det hårda arbete som familjen lagt ner på att hålla handelsträdgården vid liv.

Tuffa tider

Det har inte alltid varit lätt att bedriva trädgårdsnäring. Solbacken har vid ett flertal tillfällen drabbats av olyckor. Vid årskiftet 1994–1995 antände en nyårsraket flera av växthusen och en yta stor som 3000 m² brann ner.

Under ett samtal med Bo i slutet av november berättar han nedstämt för mig att de har drabbats av inbrott samt att någon har tänt eld på deras kontor. Arkivmaterial, diplom och foton har sorgligt nog gått förlorade.

Familjen har idag sålt fastigheten och på platsen där Solbacken en gång låg kommer radhus och flerbostadshus att byggas. Förhoppningsvis kommer en staty att resas på platsen som ett minne över den trädgårdsnäring som under alla dessa år förgyllt Hässelby.

Men likt en saga så slutar ändå berätt-

telsen om Solbacken lyckligt. Alla som någon gång besökt Solbacken förstår vad jag menar. Föreställ dig lyckan av att på hemvägen i din famn få bära en brun papperskartong med ett par prunkande vita pelargoner från Solbacken! Förhoppningsvis har många fått uppleva just detta, och våra minnen av Solbackens handelsträdgård lever kvar.

Källor:

Bexelius, Eva-Britt och Westberg Lars, »Sopor blev blommor. Hässelby villastad och handelsträdgårdsverksamhet« i *Sankt Eriks årsbok* 1976, Stockholm 1976

Börjeson, Sten, Granberg, Georg och Hniopek, Sixten, *Hässelby*, Hässelby hembygdsförening, Stockholm 1991

Nationalencyklopedin, Höganäs 1993

Würtz, Elsa, "Solbacken 100 år. Minnen från livet på Solbacken" i *Hässelby hembygdsblad* nr 68, Stockholm 2005

Få äldre föremål finns kvar i trädgården, men lutat mot en växthusvägg står några gamla drivglasfönster. Foto: Göran Fredriksson, 2008, SSM.

I Solbackens tidigare verksamhet odlades dahliaerna på friland. Till dahliaodlingen användes så kallade dahliakäppar, fyrkantiga och ca 1,5 m långa, som sedan slogs ner i jorden. Dahlian har fått sitt namn efter Linnés lärjunge Andreas Dahl och var en otroligt populär blomma på 1800-talet. På senare tid har intresset för blomman väckts igen och sedan 2007 finns ett dahliasällskap i Sverige. Foto: Göran Fredriksson, 2008, SSM.

Höger: Försäljning av grönsaker och frukt vid Klarahallen. Här sålde farmor Dora blommor. Foto: Lennart af Petersens, 1947, SSM.

Nedan, höger: Klarahallen, ritad 1933 av Hakon Ahlberg, rivs i juli 1966. Foto: S. Norberg, SSM.

Nedan, vänster: I Hässelby museum förvaras fina diplom, som här från Mälardalens trädgårdsutställning år 1920. Trädgårdsmästaren Sven Würtz har tilldelats första pris för den vackra begonian Gloire de Lorraine. Foto: Göran Fredriksson, 2008, SSM.

